

Вечар памяці Максіма Багдановіча.

Сёння, 16-га чэрвеня, у Доме Працаўнікоў
Асвятлы адбудзецца вечар памяці беларускага
паэта **МАКСІМА БАГДАНОВІЧА**.

Пачатак роўна а 7 гадзіне ўвечары.

Уваход вольны для вучняў і сяброў праф. саюзаў.

Мае успаміны.

(К вечару памяці М. Багдановіча).

Ёсць песьняры, якія, ня гледзячы на свае высока-мастацкія творы, на ўтончаную далікатнасць і нежасць тонаў у перажываннях, адмалёваных у лірычных вершах, — аднае у звычайным штодзённым жыцці, у адносінах да людзей, гэтыя песьняры бываюць з сухімі, недамысльнымі навурамі, бываюць праз меру праязнічымі.

А ёсць такія песьняры, у якіх поэтычныя творы гарманіруюць з іх уласным жыццём. Яны здымаюцца паэтамі і звычайным жыццём.

Да ліку апошніх і належыць, загінуўшы на 26 годзе жыцця наш песьняр Максім Багдановіч.

Назваміўся я з М. Багдановічам увосені 1916 г., калі ён прыехаў з цэнтру Расеі ў беларускі Менск на працу. Гэта быў першы раз, калі наш поэт парашыў працаваць у песьняй сям'і беларускіх адраджэнцаў.

Беларускія адраджэнцы перажывалі тады ў Менску цяжкі час перскай рэакцыі. Беларускае друкаванае слова, як „небольшечнае“ на ліві фонту, было забаронена. Беларускія культурныя дзеячы групаваліся каля «Беларускага Камітэту дапамогі папарнеўшым ад вайны», які быў заложаны ў 1915 г. Празны было шмат: трэба было даваць прытулак і яду тысячам сямлі-уцечкаў, якія вялікай хваляй рынулі з Вленшчыны, Горадзеншчыны і часткі Меншчыны.

Беларуская культурная праца тады зусім заглохла. Гэта значыць, што абставіны працы былі для беларускага песьняра самыя няспрыяльныя.

Пры гэтым яшчэ трэба заўважыць, што М. Багдановіч быў тады ўжо моцна хворы на сухоты, і тэмпература ў яго была пастаянна павышаная.

Я тады жыў па Мала-Георгіеўскай вуліцы і прапанаваў Максіму перабрацца ка мне на кватэру. Каля шасціх месяцаў да самага выезду ў Ялту М. Багдановіч жыў у мяне.

Ня гледзячы на слабае здароўе, М. Багдановіч прыняў службу ў земстве, дзе надта шмат працаваў. У вольны ад службы час ён або сядзеў у Пушкінскай бібліятэцы, або сядзеў дома і займаўся літаратурнай працай. Сядзеў пры корасі-навай лямпе штодня да гадзіны 3—4 уночы. Галоўным чынам ён тады студыяваў тэхніку вершаў. На гэтай галіне ён здаваў сабе шмат кніг як на расейскай, так і на іншых мовах. Ён меў спецыяльны тоўсты сшытак, які цалком быў запоўнены матэматычнымі вылічэннямі і гэрогліфамі — узорами розных размераў вершу.

Гэтыя гэрогліфы ён час ад часу ілюстравалі пробнымі вершамі, якія часам чытаў мне. Памятаю — чытаў ён тады вершы з японскай паэзіі, якія сваёй арыгінальнай формай вельмі зграбна выходзілі на беларускай мове.

Рабіў ён тады доследы метрыкі і рытмікі беларускіх народных песьняў, аб якіх зноў-жа пісаў таёмныя гэрогліфічныя знакі.

Ён страшна захопліваўся тады беларускай народнай творчасцю. Чытаў ён мне тады цэлы цыкл сваіх вершаў на народныя матывы, паміж іншымі і верш «Сірацім лядзё».

Яго рабочы стол быў праўдзівай лабораторыяй яго поэтычнай творчасці. Ён мог папраўдзе сьвядома гартаваць і шліфаваць свае поэтычныя перлы, бо быў чалавекам з эўрапейскім выхаваннем: ведаў стара-зьясычныя і новыя эўрапейскія мовы і меў з чаго браць прыклады

для маладой беларускай паэзіі.

Але пры гэтым смутна было глядзець, як побач з кіпамі рукапісаў на яго рабочым сталі былі расставлены бутэльчкі з мікстурамі, якія ён часта прыймаў, а ў час працы ўночы, дык на некалькі разоў мерыў сваю тэмпературу, якая павышалася ў яго болей 38 градусаў.

Раз на тыдзень у адной з беларускіх для ўпекачоў сталовак ладзіліся нелегальныя вечарыны-суботнікі, дзе збіралася наша моладзь. На гэтых вечарох Багдановіч заўсёды выступаў з рэфэратамі і дэкламацыямі сваіх вершаў. Гаварыў ён заўсёды натхнёна, з пад'ёмам і вельмі красамоўна.

Трэба адзначыць, што здароўя свайго М. Багдановіч не шкадаваў, не зварачваў увагу на яду і вопраткі. Заўсёды хадзіў у студэнцкай старой вопратцы, а гарбаты піў бяз цукру.

«Я я магу дазволіць сабе такую роскош і ўжываць цукер, — гаварыў ён, — калі ў гэты самы час нашы ўпекачы хлеба ня маюць»...

І, сапраўды, ён быў ідэалістам-фанатыкам, чалавекам надзвычайна добрым і ўважлівым да людзей, каця на першы выгляд ён здаваўся суровым і замкнутым. Невялікую казённую пэнсію сваю раздаваў на права і налева, а для самага сьбе быў бездапаможным, як малое дзіця.

За шэсьць месяцаў сумеснага жыцця з М. Багдановічам я не прымячаў, каб ён, ня гледзячы на сваю хворасць, сядзеў хопь хвіліну бяз працы. Калі часам я скардзіўся яму на сваю нудную працу ў камітэце, ён знаходзіў для мяне адно лякарства — з памяці дэкламаваць вершы вялікіх сусветных поэтаў, тады адразу на сэрцы палагчэе...

Вось да чаго даходзіла ў яго любоў да паэзіі і красы!...

Поэзія была найлепшай упекай яго жыцця. Прэ ёй забываўся ён аб сваёй хворобе, забываўся аб тым, што дні яго жыцця злічаны...

У Ялту на лекавыя выправлі яго гвалтам — не хапёў ехаць з бацькаўшчыны...

З асаблівым смуткам успамінаю я апошнія месяцы сумеснага жыцця з М. Багдановічам, калі ён гарэў на сваім уласным агні, з асаблівай радасьцю ўспамінаю знаёмства з ім. Яго сьветлы образ ня выходзіць з памяці тых, хто яго блізка знаў.

З. Бядуля.